

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Затверджую:
Г.в.о. декана
Юридичного факультету
Надія МОСКАЛЮК
2023 р.

Затверджую:
В.о. проєктора з
науково-педагогічних робіт
Віктор ОСТРОВЕРХОВ
2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни

«Міграційні процеси в міжнародних відносинах»

Ступінь вищої освіти – бакалавр
Галузь знань - 29 Міжнародні відносини
Спеціальність - 293 Міжнародне право
Освітньо-професійна програма - «Міжнародне право»

Кафедра теорії та історії держави і права

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції	Практичні	ІРС	Тренінг, КПІЗ	СРС	Разом	Екзамен/Залік
Денна	2	4	28	28	3	8	83	150	Залік

31.08.2023
[Handwritten signature]

Тернопіль – ЗУНУ, 2023

Робочу програму склала д.ю.н., професор кафедри теорії та історії держави і права Тетяна ДРАКОХРУСТ.

Робоча програма розглянута та затверджена на засіданні кафедри теорії та історії держави і права, протокол № 1 від 30.08.2023 р.

В.о. завідувача кафедри

Наталія ЧУДИК

Розглянуто і схвалено групою забезпечення спеціальності 293 Міжнародне право, протокол № 1 від 31.08.2023 р.

Голова ГЗС

Ярина ЖУКОРСЬКА

Гарант ОП

Людмила САВАНЕЦЬ

1. Опис дисципліни "Міграційні процеси в міжнародних відносинах"

Дисципліна «Міграційні процеси в міжнародних відносинах»	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 5	Галузь знань – 29 Міжнародні відносини	Статус дисципліни: вибіркова Мова навчання: українська
Кількість залікових модулів – 3	Спеціальність – 293 Міжнародне право	Рік підготовки – 2 Семестр – 4
Кількість змістових модулів – 2	Освітньо-професійна програма – Міжнародне право	Лекції – 28 год. Практичні заняття – 28 год.
Загальна кількість годин –150	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Самостійна робота – 83 год. Тренінг, КПЗ – 8 год. Індивідуальна робота – 3 год.
Тижневих годин – 10 год., з них аудиторних – 3 год.		Вид підсумкового контролю – залік

2. Мета і завдання вивчення дисципліни «Міграційні процеси в міжнародних відносинах»

2.1. Мета вивчення дисципліни.

Метою вивчення дисципліни «Міграційні процеси в міжнародних відносинах» є вивчення джерел еволюції, сутності та факторів, спільних і особливих характеристик процесу та результатів міграції на Європейський континент і в міжнародних відносинах загалом.

2.2. Завдання вивчення дисципліни

Після вивчення дисципліни «Міграційні процеси в міжнародних відносинах» студенти повинні:

- володіти та вільно оперувати спеціальною юридичною термінологією у сфері міжнародного міграційного права;
- знати основні положення міжнародно-правових актів;
- знати практику застосування міжнародно-правових норм;
- знати природу світових міграційних процесів, а також тих, що відбуваються на європейському континенті;
- знати чинники, що визначають їх характер та інтенсивність;
- проаналізувати особливості міграційної політики різних європейських країн.

2.3. Результати навчання

У процесі засвоєння програмового матеріалу студенти повинні знати:

Визначити переконливість аргументів у процесі оцінки раніше невідомих умов і обставин.

Аналізувати суспільні процеси в контексті аналізованої проблеми та продемонструвати власне бачення шляхів її вирішення.

Провести збір та комплексний аналіз матеріалів з різних джерел.

Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.

Дайте короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатнім обґрунтуванням.

Оцініть недоліки та переваги аргументів, аналізуючи відому проблему.

Для повного та всебічного встановлення тих чи інших обставин використовуйте різноманітні джерела інформації.

Самостійно визначити обставини, за яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.

Вільно володію державною та іноземними мовами як усно, так і письмово, правильно користуючись юридичною термінологією.

Демонструвати необхідні знання та розуміння природи та змісту основних правових інститутів і норм основних галузей національного права; міжнародне право; Європейське право та право Європейського Союзу.

Розкрити сутність і зміст основних міжнародно-правових явищ і процесів.

3. Зміст навчальної дисципліни «Міграційні процеси в міжнародних відносинах» Змістовий модуль 1.

Тема 1. Теоретико-понятійний апарат дослідження міжнародної міграції

Основні теоретичні підходи до вивчення міжнародної міграції: функціональний, історико-структурний, економічний, соціологічний. Основні фактори міграції (за Е. Лі): 1) пов'язані з місцем походження; 2) пов'язані з призначенням; 3) вагомими фактори; 4) особистісні фактори. Фактори, які впливають на інтенсивність міграційних процесів (за Е. Лі).

Дві основні групи теорій міграції: міграційні теорії рівноваги, просторово-часові «транзитивні» теорії міграції. Перша група: факторні моделі «Штовхання» і «тяжіння», а також неокласична теорія міграції. Інша група: просторово-часова теорія міграції, просторова теорія міграції, теорія міграційного зростання. Причини та етапи міжнародної міграції. Основні етапи розвитку міжнародної міграції: період меркантилізму, індустріальний період, період обмеженої міграції, період постіндустріальної міграції. Наслідки міжнародної міграції. Різні підходи до класифікації типів і форм міжнародної міграції.

Тема 2. Соціально-економічна сутність міграції в міжнародному вимірі

Історичний розвиток та особливості формування міжнародної трудової міграції. Особливості міжнародного ринку праці. Теорії міжнародної трудової міграції. Джерела даних про міжнародну міграцію. Визначити проблеми дослідження міжнародної міграції та заходи щодо їх вирішення. Проблеми, які виникають внаслідок міграційного руху населення. Вплив міграції на розвиток міжнародної економіки. Сучасні підходи до класифікації міграцій. Діяльність сучасних міграційних структур. Характеристика міграційної ситуації у світі в умовах глобалізації. Взаємодія світових проблем і міжнародної міграції. Напрямки вирішення глобальних проблем з метою протидії негативним наслідкам зміни міграційних процесів. Етапи розвитку міжнародної інтелектуальної міграції. Особливості міжнародної інтелектуальної міграції. Характеристика сучасних потоків міжнародної інтелектуальної міграції.

Тема 3. Міжнародні інституційні основи процесів міграційного регулювання. Правове регулювання нелегальної міграції

Міграційні процеси. Управління міграційними процесами як політична проблема. Поняття міграційного права, його предмет, методи та функції. Суб'єкти міграційного права. Джерела міграційного права. Міжнародні організації з міграції. Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН), Міжнародна організація з міграції (МОМ), Міжнародна організація праці (МОП). Міжнародно-правові документи з питань міграції. Міжнародна конвенція про захист прав усіх трудящих-мігрантів. Біженці та права людини. Конвенція ООН 1951 р., Протокол ООН 1961 р. про статус біженців. Правове регулювання міграційних процесів в Європейському Союзі.

Нелегальне переміщення мігрантів. Причини нелегальної міграції. Суб'єкти нелегальної міграції. Сутність поняття «механізм протидії нелегальній міграції». Нелегальна міграція як виклик міжнародній стабільності та безпеці. Нелегальні мігранти як складова міжнародної організованої злочинності. Нелегальне перебування мігрантів на території країн ЄС: практика протидії. Статус біженця, статус особи, яка потребує додаткового або тимчасового захисту. Поняття «біженець» у Конвенції (1951) та Протоколі (1967). Поняття «вимушені мігранти». Категорії осіб, які потребують міжнародного захисту. Права, свободи та обов'язки біженців, осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту. Міжнародна міграція та Європа: права біженців, пошук рішень проблем.

Змістовий модуль 2.

Тема 4. Сучасні тенденції міграційних процесів у Європі та виклики для міграційної політики ЄС

Проблеми та перспективи міграційної політики ЄС. Європеїзація у сфері міграції: зовнішній вимір ЄС. Співпраця України та ЄС з питань міграції. Потреба Європи в припливі молоді. Демографічна криза в Євросоюзі. Потреби європейського ринку в кадрах як виклик для міграційної політики. Європейська міграційна криза: 2015 -... Причини масової міграції. Внутрішні проблеми в країнах походження мігрантів. Зовнішні проблеми. проблеми ЄС.

Маршрути пересування мігрантів та їх контроль. Ситуація по країнах: Австрія, Болгарія, Ватикан, Греція, Італія, Македонія, Німеччина, Румунія, Сербія, Словенія, Туреччина, Угорщина, Україна, Фінляндія, Франція, Хорватія, Чехія та Словаччина, Швеція. Міграційна криза в ЄС: статистика та аналіз політики. Міграція як політичний фактор трансформації Європи. Еволюція міграційної політики Німеччини в процесі формування міграційної політики ЄС. Міграційна політика Республіки Польща: європеїзація та трансформація після членства в ЄС. Нова концепція та нові пріоритети міграційної політики Польщі 2018. Міграційна політика Греції Республіки в контексті членства в ЄС. Декларація ООН про захист прав біженців 2016 р.

Тема 5. Міграційні процеси та політика в Центральній Європі

Вплив розширення ЄС на міграційні процеси в Центральній Європі. Трудова міграція як феномен падіння «залізної завіси». Маятникова прикордонна міграція до сусідніх країн. Вплив міграції в Центральній Європі

ЄС на рубежі ХХ-ХХІ століть як чинник формування перехідного періоду запровадження вільного пересування в межах ЄС. Демографічна криза в Європі та вплив на рух громадян до та з країн. Центральна Європа. Фактор інвестиційного клімату, рівень доходів як фактор міграційних процесів. Інтелектуальна та освітня міграція до «старих» країн Європи.

Тема 6. Міграційна політика в Україні

Поняття державної міграційної політики. Міграційна політика в забезпеченні національної безпеки. Особливості процесів регулювання еміграції в Україні. Структура міграційних потоків в Україні. Проблема у внутрішніх мігрантах в Україні. Правове регулювання та порядок виїзду громадян за кордон і повернення в Україну. Умови та порядок імміграції в Україну. Правове регулювання, умови та порядок в'їзду, виїзду з України та транзитного проїзду через територію України іноземців та осіб без громадянства. Нова стратегія міграційної політики. Нові виклики та загрози. Про затвердження Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року. Питання у сфері міграції, що потребують правового регулювання. Європа без бар'єрів. Легальна міграція в Україні. Сфера запобігання нелегальній міграції. Сфера міжнародного захисту. Посилення правил в'їзду в Україну для росіян. Державна міграційна служба України (ДМС України).

4. Структура залікового кредиту "Міграційні процеси в міжнародних відносинах"

№ п/п	Тема	Кількість годин				Тренінг, КПЗ	Контрольні заходи
		Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Індивідуальна робота		
Змістовий модуль 1							
1.	Тема 1. Теоретико-понятійний апарат дослідження міжнародної міграції	6	6	15	1	4	тести
2.	Тема 2. Соціально-економічна сутність міграції в міжнародному вимірі	4	4	15			тести
3.	Тема 3. Міжнародні інституційні основи процесів міграційного регулювання. Правове регулювання нелегальної міграції	4	4	15			тести
Змістовий модуль 2							
4.	Тема 4. Сучасні тенденції міграційних процесів у Європі та виклики для міграційної політики ЄС	4	4	15	2	4	кейси
5.	Тема 5. Міграційні процеси та політика в Центральній Європі	4	4	14			опитування
6.	Тема 6. Міграційна політика в Україні	6	6	13			кейси
Всього		28	28	83	3	8	

5. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1-3

Тема 1. Теоретико-понятійний апарат дослідження міжнародної міграції

Мета: Дослідження поняття, предмету, методу та системи міжнародної міграції

Питання для обговорення:

1. Основні теоретичні підходи до вивчення міжнародної міграції: функціональний, історико-структурний, економічний, соціологічний.

2. Дві основні групи теорій міграції: міграційні теорії рівноваги, просторово-часові «транзитивні» теорії міграції.

3. Основні етапи розвитку міжнародної міграції: період меркантилізму, індустріальний період, період обмеженої міграції, період постіндустріальної міграції.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4-5

Тема 2. Соціально-економічна сутність міграції в міжнародному вимірі

Мета: Дослідження соціально-економічної сутності міграції

Питання для обговорення:

1. Історичний розвиток та особливості формування міжнародної трудової міграції.
2. Теорії міжнародної трудової міграції. Джерела даних про міжнародну міграцію.
3. Характеристика міграційної ситуації у світі в умовах глобалізації. Взаємодія світових проблем і міжнародної міграції.
4. Напрямки вирішення глобальних проблем з метою протидії негативним наслідкам зміни міграційних процесів.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6-7

Тема 3. Міжнародні інституційні основи процесів міграційного регулювання.

Правове регулювання нелегальної міграції

Мета: Вивчити міграційні процеси та міжнародні організації у сфері міграції

Питання для обговорення:

1. Міграційні процеси. Управління міграційними процесами як політична проблема.
2. Поняття міграційного права, його предмет, методи та функції. Суб'єкти міграційного права. Джерела міграційного права.
3. Міжнародні організації з міграції. Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН), Міжнародна організація з міграції (МОМ), Міжнародна організація праці (МОП).
4. Поняття «біженець» у Конвенції (1951 р.) та Протоколі (1967 р.). Поняття «вимушені мігранти».

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 8-9

Тема 4. Сучасні тенденції міграційних процесів у Європі та виклики для міграційної політики ЄС

Мета: Дослідити сучасні тенденції міграційних процесів у Європі

Питання для обговорення:

1. Проблеми та перспективи міграційної політики ЄС. Європеїзація у сфері міграції: зовнішній вимір ЄС.
2. Співробітництво України та ЄС з питань міграції. Потреба Європи в припливі молоді. Демографічна криза в Євросоюзі.
3. Потреби європейського ринку в кадрах як виклик для міграційної політики. Європейська міграційна криза: 2015 -... Причини масової міграції. Внутрішні проблеми в країнах походження мігрантів. Зовнішні проблеми. проблеми ЄС.
4. Маршрути пересування мігрантів та їх контроль.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 10-11

Тема 5. Міграційні процеси та політика в Центральній Європі

Мета: Дослідити вплив розширення ЄС на міграційні процеси в Центральній Європі

Питання для обговорення:

1. Вплив розширення ЄС на міграційні процеси в Центральній Європі. Трудова міграція як феномен падіння «залізної завіси».
2. Маятникова прикордонна міграція до сусідніх країн. Вплив міграції в Центральній Європі
3. ЄС на рубежі ХХ-ХХІ століть як фактор формування перехідного періоду запровадження вільного пересування в межах ЄС.
4. Демографічна криза в Європі та вплив на рух громадян до та з країн.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 12-14

Тема 6. Міграційна політика в Україні

Мета: Вивчити та проаналізувати міграційну політику в забезпеченні національної безпеки

Питання для обговорення:

1. Поняття державної міграційної політики.

2. Міграційна політика в забезпеченні національної безпеки. Особливості процесів регулювання еміграції в Україні.

3. Правове регулювання та порядок виїзду громадян за кордон і повернення в Україну.

4. Умови та порядок імміграції в Україну. Про затвердження Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року.

6. КОМПЛЕКСНЕ ПРАКТИЧНЕ ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

Комплексне практичне індивідуальне завдання (КПЗ) - форма організації навчання, яка має на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти отримують у процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці. КПЗ виконують студенти самостійно під керівництвом викладачів, це завершена теоретична або практична робота в межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих у процесі лекційних, практичних занять.

Види КПЗ з навчальної дисципліни «Міграційні процеси в міжнародних відносинах»:

- підготовка наукової статті або тез наукової доповіді до друку;
- участь у інтернет-конференціях;
- участь у студентських олімпіадах;
- написання есе, виконання творчих завдань;
- участь у командному проєкті.

Вид КПЗ погоджується з кожним студентом окремо.

Теми КПЗ погоджуються також індивідуально.

7. Самостійна робота

з навчальної дисципліни «Міграційні процеси в міжнародних відносинах»

Самостійна робота, як одна із форм засвоєння навчального матеріалу у вільний від обов'язкових занять час і без участі викладача, передбачає особистісно-орієнтовану організацію самоосвіти студента. Організація самостійної роботи вимагає особливої уваги, тому що частина питань кожної теми виноситься на самостійне опрацювання студентами, а матеріал, передбачений для засвоєння під час самостійної роботи, виноситься на екзамен. Самостійна робота забезпечується необхідними навчально-методичними засобами (у тому числі конспектами лекцій, навчально-методичними розробками для самостійного вивчення дисципліни, періодичними виданнями). Студенти мають можливість самостійно опрацьовувати навчальний матеріал у бібліотеці, навчальних кабінетах і комп'ютерних класах з використанням мережі Інтернет, а також у домашніх умовах (при отриманні відповідного пакету навчально-методичної літератури).

№	Тематика
1.	Тема 1. Теоретико-понятійний апарат дослідження міжнародної міграції
2.	Тема 2. Соціально-економічна сутність міграції в міжнародному вимірі
3.	Тема 3. Міжнародні інституційні основи процесів міграційного регулювання. Правове регулювання нелегальної міграції
4.	Тема 4. Сучасні тенденції міграційних процесів у Європі та виклики для міграційної політики ЄС

5.	Тема 5. Міграційні процеси та політика в Центральній Європі
6.	Тема 6. Міграційна політика в Україні

8. Тренінг з дисципліни «Міграційні процеси в міжнародних відносинах»

Тренінг (англ. *training*) - це запланований процес модифікації (зміни) відношення, знання чи поведінкових навичок того, хто навчається, через набуття навчального досвіду з тим, щоб досягти ефективного виконання в одному виді діяльності або в певній галузі.

Порядок проведення тренінгу

1. Ознайомитися з передумовами підготовки.
2. Проаналізувати особливості тематики.
3. Представити результати аналізу у вигляді командного проекту (наприклад, гра-симуляція).

Тематика тренінгу

1. Сутність поняття «механізм протидії нелегальній міграції».
2. Європейська міграційна криза: 2015 -...
3. Проблема внутрішніх мігрантів в Україні

9. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

В процесі вивчення дисципліни «Міграційні процеси в міжнародних відносинах» використовуються засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання: поточне опитування; залікове модульне опитування; командні проєкти; аналітичні звіти, реферати, есе; презентації результатів виконаних завдань і досліджень; ректорська контрольна робота. Підсумковою формою контролю є екзамен. При вивченні навчальної дисципліни використовуються наступні методи навчання: лекції, практичні заняття, індивідуальні заняття, виконання наукових робіт під керівництвом викладача.

10. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Міграційні процеси в міжнародних відносинах» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3
30	40	30
1. Усне опитування під час заняття (3 теми по 10 балів = 30 балів) 2. Модульна контрольна	1. Усне опитування під час заняття (3 теми по 10 балів = 30 балів) 2. Модульна контрольна робота = 70 балів	1. Активна участь у тренінгах, презентації та самопрезентації = 20 балів. 2. Написання КПЗ,

робота = 70 балів		на основі сформованих індивідуальних завдань = 40 балів. 3. Захист КПЗ = 40 балів.
-------------------	--	---

Шкала оцінювання студентів

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A
85-89	добре	B
75-84		C
65-74	задовільно	D
60-64	достатньо	E
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	FX
1-34	незадовільно з обов'язковим повторним курсом	F

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер заняття
1.	Фліпчарт	1-6
2.	Ноутбук	1-6
3.	Проектор	1-6
4.	Пакет презентаційних матеріалів	1-6

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Конвенція про спрощення процедури інспекції емігрантів на борту суден № 21: Конвенція від 26 травня 1926 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/993_191 (дата звернення: 10.11.2019).

2. Конвенція про запровадження міжнародної системи співробітництва у збереженні прав мігрантів на пенсію по інвалідності, старості та на випадок втрати годувальника № 48: Конвенція від 22 червня 1935 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/993_153.

3. Конвенція про працівників-мігрантів № 97: Конвенція від 01 липня 1949 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/993_159.

4. Конвенція про зловживання в галузі міграції і про забезпечення працівникам-мігрантам рівних можливостей і рівного ставлення № 143: Конвенція від 24 червня 1975 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/993_163.

5. Конвенція про статус біженців: Конвенція від 28 липня 1951 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/995_011.

6. Євстігнєєв А.С. Проблеми правового забезпечення екологічної безпеки у сфері спеціального природокористування в Україні. дис. ... доктора юрид.наук. 12.00.06. К: Ін-т держави і права ім. В.Корецького Нац.академії наук України, 2019. 434 с.

7. Декларація [ООН] про територіальний притулок : прийн. резолюцією 2312 (XXII) Ген. Асамблеї від 14.12.1967 URL.: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_316.
8. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I) : від 08.06.1977 URL.: [http://zakon.rada.gov.ua/laws/ card/995_199](http://zakon.rada.gov.ua/laws/card/995_199).
12. Європейська конвенція про інформацію щодо іноземного законодавства: від 07.06.1968 URL: [http://zakon1.rada.gov.ua/laws/ show/995_112](http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_112).
13. Європейська конвенція про правовий статус трудящих-мігрантів : від 24.11.1977 ETS № 93 URL.: [http://zakon.rada.gov. ua/laws/show/994_307](http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_307).
14. Європейська культурна конвенція : від 19.12.1954 URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_213.
15. Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями: від 21.05.1980 URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_106.
16. Європейська угода про передачу відповідальності за біженців : від 16.10.1980 ETS № 107 URL.: [http://zakon.rada.gov.ua/laws/ show/994_306](http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_306).
17. Європейська угода про скасування віз для біженців : від 20.04.1959 ETS № 31 URL.: [http://zakon.rada.gov.ua/laws/ show/994_311](http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_311).
18. Moreno-Lax, V., et al., The EU Approach on Migration in the Mediterranean, Policy Department for Citizens' Rights and Constitutional Affairs, June 2021.
19. Maciejewski, M., Management of the external borders, Policy Department for Citizens' Rights and Constitutional Affairs of the Directorate-General for Internal Policies of the Union, October 2021.
20. Radjenovic, A., Protection of EU external borders, European Parliamentary Research Service, June 2019.
21. Discoverig migration between Visegrad countries and Eastern Partners Czechia, Hungary, Poland, Slovakia, Belarus, Georgia, Ukraine and Moldova on the eastern edges of the Schengen area. Budapest: HAS RCAES Geographical Institute, 2018, P. 41-71.
22. Grzymała-Kazłowska, Aleksandra. Migration and Socio-Demographic Processes in Central and Eastern Europe: Characteristics, Specificity and Internal Differences In: Central and Eastern European Migration Review, Vol. 2, No. 1, June 2018, P. 5-12.
23. Migration in Ukraine Facts and Figures, International Organization for Migration (IOM) Mission in Ukraine, Second Edition 2021. URL: http://www.iom.org.ua/sites/default/files/eng_ff_f.pdf.
24. Current Migration Trends in V4 Counties: Focus on Migration from Ukraine, Ed. V. Benc, Presov, 2019. P. 33-44.